

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exhortationes|| Ad|| Religiosos

Dirckinck, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1704

3. De cura accurata temporis, pretiosissimi, brevis, irrevocabilis. Thema.
Fili conserva tempus. Eccli. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51834)

EXHORTATIO III. PRO STRENA.

De cura accurata temporis pretiosissimi.

T H E M A.

Fili, conserva tempus. Eccli. 4. 23.

EZECIAM Regem, (ut L. 4. Regum c. 20. legimus,) ad mortem agrotantem, accedit Propheta Isaias, eique Dei nomine denuntiat: Hæc dicit Dominus Deus: *Præcipe domui tuæ; morieris enim tu, & non viues.* Duro hoc accepto nuntio, Rex, convertit faciem ad parietem, oravit Dominum, & flevit fletu magno. Et audivit Dominus orationem ejus, vidit lacrymas, sanitatem restituit, annosque omnino quindenos, inclinatæ aliâs vitæ ejus adjecit. *Flevit Ezechias*, ob instantem, denuntiatamque mortem: flevit claudendum sibi vitæ tempus, iterque æternitatis jamjam ingrediendum. Quod dictum fuit Regi Ezechia, idem quodque aliquan-

do dicitur cuilibet nostrum: *Morieris tu, & non viues: Et tempus non erit amplius.* Quis verò tunc tibi erit sensus? Quis animus? Quis dolor? Flebis fortassis elapsum tam citò tempus tuum: nec certe dolebis; tempus gratiæ, tempus meriti, tempus lucri & negotiationis pro æternitate: adeò properè præterverlâsse. Neque est, quòd exspectes Prophetam quempiam, vitæ tuæ tempus protelantem, & annos tibi quindenos adjicientem. Sed *tempus non erit amplius*: Deum placandi, peccata deplorandi, merita augendi: ideòque flebis & dolore torqueberis.

Ne verò id tibi tunc accidat; nunc tempus pretiosum ritè colloca: & dum tempus habes, bonum operare: cum in finem temporis nostri brevitatem, nobilitatem, & irrevocabilitatem nonnihil discutiemus ac ponderabimus.

I. Primum,

I, Primum, quod ad tempus æstimandum, utiliterque impendendum multum valet, est consideratio ejus brevitatis: hanc docet nos S. Paulus in Epist. 1. ad Cor. c. 7. ubi ait: *Tempus breve est: reliquum est, ut qui utuntur hoc mundo, sicut, tanquam non utantur: praterit enim figura hujus mundi.* Quanta verò celeritate tempus, vita & mundi figura, prætereant, quis enarrabit? Respondet Job c. 9. v. 25. *Dies mei velociores fuerunt cursore; fugerunt & non viderunt bonum.* Moderno tempore Principes suos habent: cursores, qui unius horæ spatio plus itineris conficiant, quam alii ternis aut quaternis. *Sed dies mei velociores cursore, transtulerunt,* pergit Job l. c. *quasi naves poma portantes.* Scilicet quasi naves portantes ad mundinas, quæ concitatissimo feruntur cursu; tum ne poma putrescant; tum ne ab aliis Mercatoribus præveniantur; addunt septuaginta Interpretes: *Que nullum sui vestigium relinquunt:* Pergit Job: *Sicut aquila volans ad escam.* l. c. Aquila ex alto prospectans prædam, velocissimo in eam impetu & volatu rapitur. Idem Job c. 14. v. 5. *Breves, inquit, dies hominis sunt: qui quasi flos egreditur & conuertitur & fugit velut umbra.* Quam citò flos aut decidit sponte aut falce à mesoribus deciditur? quam velociter umbra avolat & evanescit?

Sed brevitatem temporis melius cognoscimus, si ejus velocè decursum penitus inspiciamus. Solemus initari tempus vel ad cursum solis, vel ad motum primi mobilis seu cœli decimi ac supremi. Si ad cursum Solis; videamus quantà sol celeritate orbem suum per-

currat. Afferunt celeberrimi Mathematici, quos inter P. Clavius in Sphæram c. 1. solem, centies & sexages terræ globo majorem esse, eumque distare a terra quatuor millionibus milliariis seu leucarum; millionem vocamus decies centena millia. Extanta magnitudine corporis solaris & ejus peripheriæ seu orbis aut circuli vastitate rectè colligitur, solem viginti quatuor horarum spatio circuitum suum perficientè, unà horà percurrere 1140000. milliaria, hoc est unum millionem & centi quadraginta millia milliariis; quod tantundem est, ac si terræ ambitum & gyrum circuiret quinquages. O quanta velocitas cursus solaris! ac proinde, quanta pernitas temporis! Si verò idem tempus, aut ejus cursum, cum cursu conferamus stellarum, deprehendemus longè esse celerius. Quævis enim stella in æquinoctiali posita, singulis horis conficit duos supra quadraginta milliones milliariis & tres partes millionis: hoc est tantum spatium, quantum eques quadraginta milliaria quotidie conficiens posset 2904. annis conficere. Rursum tantum, quantum si quis unà horà bis millies ambitum terræ circumiret. Quanta igitur est temporis pernitas! Quam velox est motus primi mobilis, cujus est mensura. Longè igitur velocius fertur atque sagittà, quam globus tormento aëneo ejaculatus: hinc enim egeret 40. diebus ad hoc, ut totum terræ ambitum obiret, quem stella obit unà horà bis millies. Instat ergo fulguris volat irrevocabile tempus; & nos instar fulguris cum tempore rapimur ad æternitatem.

E Tg.

Tu dormis (ait S. Ambrosius in Psal. 1.) & tempus tuum non dormit; sed ambulat, imò volat. Cùm igitur tam velociter tempus nobis avolet, facile patet, quanto studio advigilandum, ut non absque fructu nobis elabatur; & quidquid hoc brevi tempore pro aternitate comparare nobis possumus, minimè prætermittamus. Sicut Falcones Norwegiæ ob brevissimos istic dies magnâ cum velocitate prædantur, ne à nocte præveniantur: quanto magis nobis brevitate tempo: is utendum, & citò colligendum, unde in æternum vivamus?

II. Ad tempus bene, fructuosèque collocandum excitat consideratio pretii & nobilitatis temporis. Quis ejus pretium sat æstimaverit? Spiritus Sanctus per Ecclesiasticum Cap. 14. monet: *No de frauderis à die bono, & particula boni doni non te prætereat.* Bonum sanè donum est tempus, & dies bonus, cujus nec particula minima malè infumenda est. Quemadmodum non negligit Aurifaber decidua auri vel argenti ramenta: quia singula collecta juvant, & massam tandem conficiunt; neglecta verò non leve damnum inferunt. Particulæ verò temporis auri particulis longè sunt pretiosiores: unde S. Augustinus insinuans, quanti illas faceret, ait Lib. 1. Confess. Cap. 21. *Carò mibi valent mille temporum.* Quàm autem carò? Ut potiùs jacturam fortunarum, quàm temporis faciendam existimet. Serm. 29. de verb. Domini: *Quando (inquit) aliquis tibi infert litem, perde aliquid, ut Deo vaces, non litibus; id enim quod perdis, pretium temporis est:*

Sicut enim das nummos & panem emis; & ita aliquid amittis & aliquid acquiris; sic perde nummos, ut emas tibi quietem, id est, tempus vacandi Deo; hoc est, extra tempus redimere.

Sanctus Bernardus prudens temporis æstimator: *Tempus (ait) tantum valet, quantum Deus; quippe in tempore bene consumpto comparatur DEUS.* Unde idem Mellissius Doctor Serm. ad Scholares ait: *Nemo vestrum parvi æstimet tempus, quod in verbis consumitur otiosis. Volat verbum irremediabile: volat tempus irremediabile; nec advertit insipiens, quid amittat. Libet fabulari (inquit) donec hora prætereat. O donec hora prætereat! quam tibi ad agendam penitentiam ad obtinendam veritatem, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam miseratio Conditoris indulserat. O donec transeat tempus! quo divinam propitiare debueras Pietatem, properare ad Anglicanam Societatem, suspirare ad auxilium hereditatem, excitare remissam voluntatem flere commissam iniquitatem.* Simili tenore loquitur Sanctus Laurentius Justinianus de vir. solit. c. 10. *Quis mente assequatur, ut pretiosum est tempus? Aut quis impudè caritatem ejus explicet? Narrant qui confiterunt: hi enim grato animo rogaverunt, honores, delicias, & quidquid est voluptatis pro una horula: nam exiguo illa tempore possent iram & furorem Divine justitiæ sedare, Angelos exhilarare, flammis æternis se eripere, & caeleste Regnum adipisci.*

Ludovicus XI. Galliarum Rex tempore supremi morbi suo Medico in dies numerari jubebat quingentos nummos aureos coronatos, ut pharmacis vitam protraheret. Bonus Rex auro tempus mercari

mereri volebat; sed non poterat pretio vel breve tempus emi. Die enim statuto à Divinâ Providentiâ fati concedendum fuit.

Vis scire, quàm pretiosum sit tempus? Vis cognoscere ejus pretium? Interroga damnatos, ipsi sciunt per experientiam. Prodeat ex abyso unus Dives Epulo. Die nobis ô Epulo! Quid dares pro anno uno, pro die, pro hora hujus temporis? Darem (inquit) mundum universum, darem mille Mandos, si haberem, darem delicias omnes, opes omnes, tormenta omnia. O si daretur vel momentum resistendi, poenitendi, veniam merendi; illud emerem omnibus laboribus, poenitentis, afflictionibus, quas unquam homines tolerârunt, aut etiamnum tolerant in Mundo, Purgatorio & Inferno, etiamsi illæ centum millia, imò mille milliones annorum durarent!

Interroga Animas in Purgatorio. Dicent illæ: Si possemus redire ad tempus merendi & satisfaciendi, emeremus illud non auro, nongemmis totius Orbis; sed sanguine & vitâ, imò mille mortibus.

Interroga Beatos: Dicent illi: Beati mortales, ô si sciretis, quæ merita, quæ lucra gloriæ comparare possitis singulis temporis momentis, vos illa emeretis omni sudore & labore. O si nobis redire liceret ad tempus merendi, emeremus unam horam omnibus equalibus, ignibus, bestiis, martyriis, superemusque illa pati, quæ unquam Sancti passi sunt usque ad diem Judicii. Q si redire liceret! Nos aliter illud

exponderemus, quàm expendimus. Sum? jam inter Angelos; nos extremum potentie exereremus, ut inter Seraphinos & Cherubinos adscribi mereamur. Quot, hic momenta in otio deperdis, tot aternitates gloriæ, quas acquirere poteris laborando, patiendis, animas convertendo perdis, & irrevocabiliter perdis; ut si in cælo poenitere posses, non alterius rei, quàm temporis perdis, aut minus strenuè impensis te poeniteret.

O ergo tempus nobile! ô hora pretiosa! ô momentum carum, à quo pendet aternitas! Quantâ vigilantia opus est, ut illud bene impendamus; ut illud non otiosis fabulis proteramus: ut illis, qui nos invifunt, nobiscum tempus trituri, non auscultemus. Sapiens profectò fuit Philosophus ille, qui Amico fabulis secum tempus terere volenti severo vultu dixit: *Abi hinc fur temporis.* Imitemur Nos Religiosi: Tantò enim est fur temporis fure pecuniæ pejor & nocentior, quò tempus, quod furatur, pecuniâ est pretiosius. Sed totum in colligendis magnis meritis, tanquam mercibus in aternitate solùm valentibus infumamus.

III. Tertium, quod temporis pretium mirificè auget, est irrevocabilitas. Tempus enim semel elapsum nunquam rediturum est: quantumvis quis suspiret cum Poëtâ:

O mihi præteritos referat si Juppiter annos!
Frustranea & irrita sunt ejusmodi vota. Volat irrevocabile tempus, & nunquam revertitur: nam ut Ovidius Lib. 6. Faistorum canit:

E 2 Nec

III.
Tempus
irrevocabile.

*Nec qua praterit rursum revocabitur unda:
Nec qua praterit hora redire potest.*

Quare rectè dixit Seneca Lib. de brevitate c. 9. *Nemo annos, nemo tot dies optimos restituet: nemo iterum te tibi reddet.* Perdidisti pecuniam, aliam lucrari potes: perdidisti domum, aliam extruere vales: perdidisti honorem & dignitatè, atque res omnes. Rex aut Princeps restituere poterit, tempus nemo reddet, volat irrevocabile. Unde quidam lamentabatur ob temporis iacturam dicens:

Damna fleo rerum, sed plùs fleo damna dierum:

Rex poterit rebus succurrere, nemo diebus.

Quòd si Rex pauperi Regii Theauri sui ostium aperiret, cum eà facultate, eo die quidquid posset exportandi, nec unquã postea thesaurariam domum ampliùs referendam: is sanè nec momentum sinè exportatione abire sineret: ita cum iam merendi & thesauros pro aternitate felice acquirendi tempus & facultas detur, sanè nec momentum negligere oportet, quia ubi transierit, est irrevocabile. *Juravit Angelus in apoc. per viventem in secula, seculorum: Quia tempus non erit ampliùs.* Meminisse nos oportet, quòd docet S. Gregorius Nazianzenus, in Sententiis, vitam nostram quasi mercatum esse, cujus dies cum abierit, tempus non erit ampliùs emendi quæ velis.

Ex quo cum Apostolo meritò concludimus: *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè ad domesticos Fidei.* Ad Galat. 6. 10. Et 2. Corinth. 6. *ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* quòd dum habemus, bene impendamus: quia (ut ait Thomas Kempensis) perditum non redit tempus.

Tempus semel amissum in aeternum non est recuperabile.

Quapropter, Carissimi, cum tempus nostrum 1. breve sit, & instar Curiorum seu Tabellarii celeriter transeat: instar navis poma portantis citò transcurrat: instar Aquilæ, instar sagittæ, instar umbræ, imò & instar fulguris quàm citissimè tranivolet, & opinione nostrâ citius instar arenæ in clepsidra elabatur. 2. Cum tempus sit adeò pretiosum, ut nullo cum auro, nullis cum gemmis, thesaurisque comparari valeat; utpote in quo thesauros caelestes, infinitos & aeternos acquirere nobis valeamus; ut animæ tam in Inferno & Purgatorio, quàm in Cælo degentes experienciâ didicerunt. 3. Cum denique tempus sit irrevocabile, & semel elapsum, in aeternum nobis non sit restituendum. *Dum tempus habemus, operemur bonum, maximam temporis curam & rationem geramus, ne absque fructu elabatur.* Nunc est tempus acceptabile, tempus nundinarum, tempus mercatorum, tempus gratiæ, tempus gloriæ aeternæ promerendæ. Quare nunc redimentes tempus, & duplici fervore, duplici bonorum operum cumulo, tanquam duplici fenore, neglectum resarciamus: secundùm Apostoli monitum ad Ephes. 5. 15. *Videte Fratres, quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed quasi sapientes, redimantes tempus, quoniam dies mali sunt;* id est, dies miseriæ & arumnosi; dies breves, dies pretiosi, dies irrevocabiles, quibus malè perditis, & dilapidatis, totâ aeternitate tempus merendi, caelestes que thesauros colligendi non erit ampliùs.

EXHOR-